

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca
Stoji za
celo leto 3 gbl. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznaniła,
1krat natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
zmašila in reklamacije
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odpete rekla-
macije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
uredništvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismon,
na katera se želi
odgovor,
naj se prideño
primerña poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo,
šifrakovana pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
steeno poslana knjiga
se ne vračajo.

Psihologični listi.

Piše ravnatelj H. Schreiner.

II.

(Dalje od 12. štev.)

Vonj.

Vonjalo je sluznica nove dupline; vonjalni živec razpleta se samo v gornjem obstranskem deblu nosne dupline. Njegovi konci prehajajo tu v vonjalne stanice, ki so namenjene, da vzprejemajo vonjalne mike. Občut vonja vzbujajo samo plinasta telesa; tekoča in trdna telesa samo tedaj, ako so hlapna. Ako se napolni vsa nosna duplina s kako vonjavo kapljevino, ne čuti se nobeden vonj in še nekoliko časa potem je vonjalo popolnoma oslabeledo. Nosna sluznica odloča neko kapljevino (vozger ali smrkelj, ki je za občut vonja velike važnosti, kajti v suhi nosni duplini se ne občuti vonja. Pa tudi če je sluznica bolj na debelo pokrita sè sluzjo (kadar si nahoden), ne čutiš vonja. Strastni njuhaleci polagoma izgublajo občut vonja.

Da nastane občut vonja, morajo se torej odločati od dotičnega telesa hlapi, ki pridejo z zrakom, ko ga vdihamo, v nosno duplino; ondi razdražujejo vonjalne stanice. Vsledi tega nastane v vonjalnem živci živčni proces, ki se razširja do možganov ter vzbudi vonjalni občutek.

Tudi vonj nam le malo pripomore k spoznavanju vnanjosti. Razum pri razločevanju nekaterih plinov, pri čem nos služi kemiku in pri določevanju nekaterih prirodnih (smrdljivi vapnence in lapor, goreči jantar, nekatere rastline, n. pr. pasji peteržilj itd.), pri katerih prirodoslovec na pomoč kliče svoje vonjalo, malokaj znanstvenega izvemo s pomočjo tega čutila. Pa še pri teh zasledovanjih nam nos ni nič kaj zanesljiv vodja. Vonjalni občutki so še nejasnejši od okusnih. Koliko različnih okusov in užitkov poznamo! Tisoč rok se giblje, preiskujejo se vse dežele in vsa morja, da strežejo strastim okusa, da pripravljajo sladkosnedežem vsakojake slasti. Vonj je skromnejši. On ne pozna nobedne sistematične poželjivosti. Jezik nima ni jedne besede, s katero bi značil kak poseben vonj. Navadno znamo razločiti samo prijetne in neprijetne vonje. Včasih si izposodimo izraze, ki jih imamo za okus; tako govorimo o sladkem in o kislem vonji. Najbolj si še pomagamo, zaznamujoči vonje po znanih vonječih tvarinah. V tem smislu govori se o vonji po rožah, po vijolicah itd. ter pravimo da smrdi po gnilih jajcih, po trohlobi itd.

Pa tudi med posameznimi ljudmi je gledé na bistrost vonja in zaznavanja z vonjem velika razlika. Nekateri ljudje jako dobro čutijo in razločujejo različne vonje, dočim so

drugi v tem oziru skoro celo brezčutni. O nekaterih divjakih pravijo, da spoznajo po vonji sled človeka kakor pes svojega gospodarja. V najnovejši dobi hoče nek učenjak (!), Gustav Jaeger, pripisati vonju posebno znamenitost v življenji, trdeč, da nima samo vsaka vrsta živalij, ampak vsaka pojedinka, torej tudi vsak človek pojedinec neko posebno vonjavo, po kateri se ravna simpatija in antipatija. Nadalje hoče ta čudak vse življenske prikazni razjasniti s privlačenjem in odbijanjem jednako različnovonjavih tvarin in se trudi ustanoviti na tej podlagi celo novo zdravilstvo. Nazaduje pa še trdi, da je posebna vonjava vsakega pojedinca njegova duša. Sicer pa so njegovi spisi prav — zabavni in kratkočasni.

Čudno je, da je isti vonj večasih nekaterim ljudem prijeten, drugim pa neprijeten. O nemškem pesniku Schillerji pravijo, da mu je najprijetnejši bil vonj od gnilih jabolk. Nekatero vonjavo močno razdražajo živec, osobito za vonjave občutljivim ljudem, tako da se jim gnusi, da jim slabo prihaja, da se trgajo in v omamico padejo. Druge vonjave imajo obratno oživljajočo moč.

Velike važnosti je vonj za telesno življenje. Njemu je dana naloga, da preiskuje zrak, ki ga dihamo. On čuva pluća, kakor okus želodec.

Okus in vonj sta v tesni zvezi. Nekatero tvarine vplivajo na obe čutili; pri vinu n. pr. dišava močno povišuje njegovo slast. Oba nam napovedujeta, kaj je prijetno in kaj ni prijetno, a ne povesta nam, kaj je lepo ali grdo. „Zategadelj se surova poželjivost človeška posebno rada prime teh čutil, povišajoč njihovo razdraženje s pojedinami in pirovanjem, s puhanjem in njuhanjem tobaka. Kuharstvo proučuje okus, toda samo izkustvenim potem; ni niti jednega obče priznanega učnega pravila na njegovem polji; primorano je, kar največ prepuščati osebni volji in tradicionalnim navadam. Estetike kuharstva ni. (Lindner)“.

Po pravici imenujeta se okus in vonj nižji čutili. Ko bi nam preminula okus in vonj, ne bi zgubili mnogo svojega znanja o vnanjosti. Ko bi iz naših nazorov sveta izginili okusi in vonji, ne bi bili isti mnogo manj jasni niti se ne bi njihova kakovost mnogo izpremenila.

Sluh.

Organ sluha je uho. Miki, vzbujajoči sluh, se imenujejo zvoki.

Kakor je znano, razločujemo na ušesu tri dele: vnanje, srednje in notranje uho. Uhelj zožuje se v sluhovod, katerega navznoter zapira bobnič (vnanje uho). Izza bobniča nahaja se srednje uho ali bubičeva duplina, ki je po ušesni troblji (Evstahovi cevi) z žrelom zvezana. Na ta način prihaja vnanji zrak v bobničevo duplino, katera je napolnjena z njimi. Nadalje nahajajo se v bobničevi duplini štiri koščice (kladvece nakovalce, leča in stremen), kojih prva (kladvece) se drži bobniča, in ki so tako zvezane med seboj, da delajo most od vnanjega do notranjega ušesa. Stremen zapira z doljno ploščo tako zvano jajasto okence notranjega ušesa. Razun jajastega okenca nahaja se iz bobničeve dupline še jeden predor v steni proti notranjemu ušesu, „okroglo okence“, ki je zastrto z nežno opnico. Notranje uho sestavljajo preddvor, trije obloki in polž, ki so med seboj v zvezi. Vsa duplina je polna vode (labirintna voda). V njej plava kožnati labirint.

V labirintu razprostira se slušni živec, kojega niti v preddvoru in nekaj tudi v oblokih končujejo v slušne dlačice; njih se dotikajo slušni kamenčki. Še bolj zapletene končujejo niti slušnega živca v polži, kjer se nahajajo takozvani Cortijevi obločki in dlakonosne stanice.*)

*) Natančneje najdeš uho popisano v knjigi: Dr. J. N. Woldřich, „Somatologija“, poslovenil Fr. Erjavec. Založila „Matica slovenska“.

Da nastane slušni občutek, mora se kako prožno telo (struna, napeto opno, zračni steber itd.) tresti. Vsledi tresenja omenjenih teles razdeli se zrak, ki jih obdaja, v oblaste plasti, zaporedoma zgoščene in zredčene (zračne valove). Dospeli del takšnega vala skozi lijast uhelj in skozi sluhovod do bobniča, vtisne ga nekoliko notri, ako je bila dospela zračna plast, zgoščena, a navzven, ako je bila zredčena. Ker pa se v zračnih valovih hitro zaporedoma menjavajo zgoščene in zredčene plasti, začne se bobnič tresti. Bobničevi tresi (nihaji) zvajajo se dalje nekaj po slušnih košćicah, nekaj po stenah bobničeve dupline do labirinta, kjer stremen strese opno na jajastem okenci in tako zaziblje vodo v labirintu. Na ta način nastali valovi vode v labirintu potresejo slušne dlake (v preddvoru in oblokih) ter ganejo Cortijeve obločce (v polži). V slušnem živci nastane v sledi teh mikov neko gibanje, ki se zvaja do možganov. Tukaj še le, na konec vsega procesa, nastane občutek zvoka.

Ne morejo pa vsi zračni tresi vzbuditi občutka zvoka. Da nastane zvok, mora najmanj 16 nihajev v jedni sekundi nastati v zraku; in ako je več ko 40.000 zračnih nihajev v jedni sekundi, se tudi ne morejo občutiti kot zvok. Uho zamore kot zvok občutiti samo 16—40.000 zračnih nihajev v jedni sekundi. V godbi uporabni so tisti zvoki (toni), kojih število tresov (v jedni sekundi) leži med 40 in 5000.

Manj ko 16 tresov v jedni sekundi torej človeško uho ne more združiti v občut zvoka. Nasprotno pa je očesu mogoče zasledovati nihaje nihajočega telesa (n. pr. ne premočno napete strune), posamezne, dokler se ne vršć prehitro. Pri neki gotovi hitrosti ne vidi več posameznih nihajev, pač pa še more opazovati nihanje kot celoto. Tudi tipajoć se preprićamo, da se trese n. pr. napeta struna, napeto opno, doneć zvonec itd. Toda s pomoćjo ušesa ne zvemo samo sploh, da se trese kako prožno telo, ampak uho zaznava vse znake tresenja s ćudovito natanćnostjo, namreć hitrost ali ćas, jakost in naćin nihanja ali gibanja.

Hitrost nihanja izraća se s številom nihajev v jedni sekundi; ćim več nihajev v jedni sekundi, tem hitreje niha donećće telo. Uho zaznava hitrost nihanja po višini tona. ćim hitreje niha donećće telo, tem višji je ton.

Jakost nihanja imenujemo daljavo pota, ki ga vsaka toćka nihajoćega telesa naredi. ćim večji je ta pot, ali v ćim večjih razmahih (Schwingungswerte, amplitudo) niha kako donećće telo, tem moćnejši ali krepkejši je zvok. Jakost nihanja ali tresenja torej zaznava uho po jakosti zvoka.

Znano je naposled, da uho razloćuje jednako visoke in jednako moćne tone goslij od tonov pišćali, trobe itd. Ton vsakega godbila ima nekaj posebnega, s ćim se razlikuje od jednako visokih in moćnih tonov drugih godbil. To posebnost imenujemo barvenost tonov. Fizika ući, da je barvenost tonov posledica razlićnih naćinov ali oblik tresenja. Će se tudi trese več doneććih teles jednako hitro in z jednako jakostjo, itak še so lahko razlićna tresenja v tem, kako se gibljejo (v podobi ravne ćrte, kroga, ellipse itd.). Razlićnost oblike tresenja zaznava uho po barvenosti tonov.

Sluh je silno tanek ćut, zaznavajoć in razlikujoć vsakojake razlićne mike svojega aparata. To nam dokaćajo razlićni izrazi za zvoćne dojme, n. pr. pok, tresk, resk, zvenk, brenk, cvenk, šum, hrum, hrušć, hrup, vrišć, glas, ton, ropot, buka, razbuka itd. in razlićni glagoli, zaznamujoći razlićne naćine zvenenja. Razun glagolov izpeljanih iz gori našćetih samostalnikov, navedem jih v primer še nekoliko: vpiti, krićati, dreti ali prašćati se, vekati, šepetati, ćebljati, ćebnrjati, šumljati, šumotljati, ćuboriti, hrumeti, bućati, vršćeti, grmeti, bobneti, hrešćati, tleskati, prasketati, klepetati, ropotati, roćljati, pljuskati, ćopotati, ploskati, škripati, škrtati itd. Sem spadajo tudi razlićna zaznamovanja živalskih glasov, n. pr. rjoveti, mukati, rikati, tuliti, beketati, meketati, mrmrati, kruliti,

cviliti, rezgetati, hrzati, krokati, gugutati, grgulati, cvrčati, šerkati, cikati, brenčati, brneti, črčati, žvrgoleti, gostoleti itd.

Teh in drugih zvokov znanstveno ne razlikujemo natanko; mnogi izmed njih so posnemanja dotičnih zvokov in prav zato so nam dokaz, kako natanko uho razlikuje. Znanstveno razlikujemo *pok*, ki nastane z jednim samim, hitrim udarom ali tresom, n. pr. *pok* puške, in dalje trajajoče zvoke. Poslednji imenujejo se, ako nastanejo po nepravilno si sledečih stresih, *šum*, *ropot*, *brušč* itd. Po pravilnih in pravilno ponavljajočih se tresih nastali zvok imenujemo *zvenk*. Jednostavni zvenki imenujejo se *toni*. Helmholtz je dokazal, da vsakemu tonu odgovarja v ušesu poseben Cortijev obločec, in da zatorej človek toliko različnih tonov razločuje, kolikor ima Cortijevih obločcev. Ker pa nima vsak človek jednako toliko Cortijevih obločcev, ne more tudi vsak človek jednako toliko tonov razločevati. Glasoviti skladatelj R. Wagner razločeval je neki mnogokrat tone, ki so jih drugi poslušalci za jednake slišali.

(Dalje sledi.)

Peta skupščina „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ v Mariboru.

(Konec.)

Govor gosp. Lebana se je pohvalil z burnim odobravanjem. *)

Gospod predsednik povabi zbor k občnemu razgovoru o predmetu. K besedi se oglasi gosp. Krajnik, ter predlaga, da se celi govor, kakor tudi govor gosp. Schreinerja doslovno objavi v kakem listu, čemur zbor pritrdi.

Gospod Freuensfeld — Ljutomer, se s poročevalcem v obče vjema, vendar izreče nekatere pomisleke gledé na predlagane stavke. Zlasti zahteva, da 1. vsebina mladini namenjenih spisov nikoli ne žali nobednega stanovskega ugleda; 2. da spisi za mladino naj ne bodo tudi preotročje pisani; 3. da bodi jezik po stopinji določen zlasti pri skladnji. Dalje omeni, da se na narečje premalo gleda. Vsak učitelj naj bi znal narečje svojega okraja.

Tudi gosp. Kosi — Središče popolni poročilo gosp. Lebana z nekaterimi opazkami ter zahteva, da bi težili po jednotni pisavi z ozirom na vso šolsko slovstvo. V to predlaga: „Merodajna oblastnija naj delujejo na to, da dobimo za našo ljudsko šolo skoraj jednotno, od vis. ministerstva potrjeno pisavo, katere naj bi se držale vse ljudsko-šolske knjige ter pisatelji mladinskih spisov sploh.“

Gosp. ravnatelj Lapajne — Krško predlaga potem, naj bi se poročevalčevi stavki odobrili in en bloc sprejeli, čemur pa oporekata ravnatelj g. Schreiner in g. Praprotnik — Mozirje. Slednji predlaga: Naj se izročijo poročevalčevi nasveti z dodatki gospoda Freuensfelda in Kosija, posebnemu odseku, ki bode imel o stvari poročati pri prihodnjem zborovanji. Ta predlog obvelja jednoglasno in gospod predsednik sklene potem razgovor o predmetu zahvaljujoč se gospodu poročevalcu in vsem, ki so se razgovora udeležili.

Popravki. V zadnji „Popotnikovej“ številki popravi v Lebanovem govoru sledeče: Na str. 306. naj se glasi v 4. tezi: *zdržujmo* (ne *zadržujmo*). Na istej strani v zadnji vrsti naj stoji *najpomeni* (ne *napolnjeni*). Str. 307 naj se pod 6. čita: „*politične časnike, ki časih...*“. V predzadnji vrsti iste strani: „*radi naučili mladino* (ne *mladini*). Str. 309. čitaj v 14. vrsti od zgoraj: *odpirajo*“ (ne *odbirajo*); a v zadnji vrsti iste strani: *vidik* (ne: *vedik*). Na strani 311. v 14. vrsti od spodaj „*da se usedajo*“ (ne: *da usedajo*), Druge manjše tiskarske pogrške naj si blagovoli popraviti gospod čitatelj sam.

Potem poroča gospod predsednik o delovanji odseka za šolske vrte ter predlaga predsednikom temu odseku gosp. prof. Koprivnika. Zbor mu pritrdi. Isto tako se vzame na znanje poročilo gosp. Praprotnika o delovanji sekcije Slomšekove ter se potrdijo v ta odsek izbrani gg.: ravnatelj Schreiner, dr. Bezjak, Dimnik, prof. Koprivnik, Krajnik, Lapajne, Nerat in Podobnik.

S tem je dnevni red izcerpan in gospod predsednik zakluči zborovanje s prisrčno željo, da bi delovanje V. glavne skupščine naše „Zaveze“ obrodilo prav obilo sadu v prid šole in naroda našega.

Druga seja odposlancev.

Po glavnem zborovanji skliče gosp. predsednik gg. odposlance še jedenkrat k seji, da se določi čas prihodnjemu občenemu zboru in se izvoli novi upravni odbor.

Gosp. Št. Jelence predlaga, naj se vrši VI. glavno zborovanje v 2. polovici avgusta 1894. leta, gosp. Dimnik pa priporoča mesec september.

V daljšem razgovoru podpirata zlasti gg. Nerat in Porekar predlog gosp. Jelence, kateri tudi obvelja. Z ozirom na volitve predlaga gosp. Podobnik, naj se potrdi stari odbor. Temu nasproti pa želi gosp. Krajnik mesto sebe drugega odbornika. Voli se potem po listkih in je imela volitev ta-le izid: G. Vojteh Ribnikar, predsednik; gospoda Ivan Lapajne in Franc Praprotnik, podpredsednika; gg. Armin Gradišnik in Iv. Šega, tajnika; g. Jancz Kerne, blagajnik; odborniki: gg. Franc Kocbek, Jožef Freuensfeld in Anton Porekar za Štajarsko, gg. Luka Jelenc in Jakob Dimnik za Kranjsko ter gg. Matej Kante, Kristijan Bogatec in Peter Medvešek za Primorsko. Potem se seja zaključi.

Da naše poročilo popolnimo, omeniti nam je še „zabavnega večera“, katereja se je poleg „Zaveznikov“ udeležilo lepo število slovenskega razumništva iz Maribora in okolice, ki so s tem pokazali, da čislajo in spoštujejo naš stan in vedo ceniti naše težnje po zboljšanju narodnega šolstva našega. Čitalnični peveci in pevke ter tamburaški zbor pa so nam po trudapolnem delu sladili zadnje ure skupnega bivanja z veselo slovensko pesnijo in narodno godbo, tako da nam je čas le prehitro minul. Naj jim izrečemo tem potom še jedenkrat prisrčno zahvalo! Sploh smelo rečemo, da bodo ostali dnevi V. glavne skupščine udeležencem v najboljšem spominu!

Podati nam je čast, čitateljem še pozdrave, ki so skupščini došli brzojavnim potom.

Evo jih:

Zagreb. Žaleči što nam prilike ne dopuštaju, da prisustvujemo vašemu svečanju, želimo da urodi obilnim plodom. Živjelo slovensko učiteljstvo! Živijo slovenski narod!

Basariček, predsjednik „Saveza hrvatskih učiteljskih društava“.

Zagreb. Bog blagoslovio vaš rad! Bio koristan vama i slovenskom narodu! Bratski pozdrav!

Hrvatski pedagoško-književni zbor.

Žižkov. Prisrčen pozdrav vsem pričujočim članom Zaveze! Vsega in najlepšega uspeha jim želi

Lego.

Gorica. Namenjenemu danes v vašo sredo, prekrizal mi je račun neprijeten zadržek. Bodite zategadelj presrčno pozdravljeni vsi predragi tovariši iz cele Slovenske. Bog blagoslovi Vaše delo in pomozí v trdem boji za lepšo prihodnost. Slava značajnemu učiteljstvu! Bog in narod.

Gabršček, urednik.

Gorica. Živeč za iste idejale a nemogoč udeležiti se zborovanja slavne Zaveze, kličemo bratom in setram: Živeli! Neustrašeno in navdušeno naprej za prosveto naroda! Obsojamo pa vse sovražne nam nasprotnike.

Slovensko-hrvatski učiteljski kmetijski tečaj.

Inomost. Obžaljujoč, da se ne more skupščine udeležiti, kliče zaveznim zborovalcem Slava!
Štiasny.

Poličane. Zborujočim sinom Slave, katere družī narodna in stanovska zavest v „Zavezo“, kličemo krepki Živeli!
Učitelji v Poličanah.

Radeče pri Zidanemmostu. Kolegijalni bratovski pozdrav.
Levec, Kramer.

Sežana. Vzvišena naša naloga mora nas dovesti do ugleda. Pod praporom „Zaveze“ delajmo, spoznavajmo se, bratimo se in tirjajmo. Za sežansko učiteljsko društvo:
Kante, Benigar, Štrekelj.

Sežana. „Zaveza“ bodi naša zvezda vodnica!
Janko Štrukelj.

Tolmin. Na današnjem zborovanji želi najboljših uspehov ter vsklikne zborujočim trikratni živijo.
Vertorec.

Trst. Za nadaljno kulturno delovanje skupnega učiteljstva za skupnost slovenskega naroda želi srečnih sklepov.
Uredništvo „Slovenskega Sveta“.

Vipava. Vrlim zaveznikom bratski pozdrav. Živila „Zaveza“ in nje dični predsednik Ribnikar!
Skala, Raktelj, Wuder, Bisail.

Vojnik. Zbranim učiteljem narodnjakom srečen uspeh in pristrčno živeli!
Dr. Gregorec, državni poslanec.

Pismo iz Ljubljane: Obžaljujoč, da letos ne vtegnem se udeležiti skupščine slavne „Zaveze“, kakor doslej vse trikratī — bivam v duhu med Vami, predragi blagovestniki omike in prosvete ter Vam kličem: Bog Vas živi in Vam podeli svoj blagoslov, da privedete bedni naš narod na ono stopinjo kulture, kakoršnje se vesele drugi, od osode božani rodovi! Vse za omiko in napredek!
Vatroslav Holz.

Šolski vrt,

vzgojevalno in učno sredstvo naših ljudskih šol.

Nima še vsaka ljudska šola po Slovenskem svojega šolskega vrta, koder pa so že delj časa, povsod opazujemo njih dober vpliv tako na učečo se mladino, kakor na odrasle ljudi, če nme šolski vrtnar svojo nalogo. Dečki poskušajo svoje spretnosti v požahntjevanji, obrezovanji in sajenji dreves po grmovji in po pašnikih, dočim so si poprej rezali šibe in bičnike z mladih sadnih dreves; mladeniči delajo po nedeljskih popoldneh po svojih drevesnicah, ko so poprej pohajkovali po krčmah in postopali po kegljiščih, trateč čas in zapravljajoč denar; gospodarji snažijo drevje in zasledujejo škodljivi mrčes, česar prej niso delali; deklīce gojijo po vrtu in po loneih lepe evetice, kar jih poprej ni veselilo; gospodinje pridelujejo zlahntnejo in boljšo zelenjad, ker so takšno opazovale na šolskem vrtu, one pridno trebijo po domačem vrtu plevel, ker so videle šolski vrt snažen, čist in čeden.

Na šolsko mladino pa še vpliva šolski vrt na več drugih načinov. Deci, živali in rastline na šolskem vrtu opazujoči, vzbuja ter oživlja šolski vrt zanimanje za prirodo, da potem povsod, kjer se ji prilika podaja, rada gleda lepe prirodne oblike, nežne evetke, žive barve, rada opazuje živali v njih dejanji in opraviilu ter premišljuje o stvarstvu in prirodnih zakonih. Takšna mladina pa nam ne bo niti trpinčila živali niti kvarila rastlin. V šolskem vrtu mladina dejansko zvršuje nanke o poljedelstvu. To uri njene spretnosti, budi v njej veselje do dela, in če se delo posreči, zaupanje v lastno moč in spretnost. Na drugi strani krepī in jekleni delo v šolskem vrtu učencu voljo, ako se

mora boriti s činitelji sovražnimi njegovemu delu, kakor s sušo, mokroto, vročino, mrazom, viharji, točo, škodljivimi živalimi, glivami itd. V šolskem vrtu se uči učence redu in snažnosti, ako vidi, kako je v vrtu vsaki vrsti rastlin odločeno primerno mesto, kako se vsako delo opravlja o pravem času, kako se skrbno puli plevel in snažijo steze. Ako se izroče v šolskem vrtu posamnim učencem ali skupinam učencev določeni oddelki, gredice ali posamna drevesa, ali druge rastline v oskrbovanje, budi se v učencih vestnost. Ker se gibljejo otroci pri svojih opravilih na šolskem vrtu v čistem zraku, pospešuje šolski vrt tudi telesni razvoj in zdravje šolski mladini.

Šolski vrt podpira in oživlja konečno pouk v prirodopisu. Že tako pripada šolski vrt najboljšim učnim sredstvom. V šolskem vrtu učenci lahko opazujejo, kako prirodine druga na drugo vplivajo, kako druga drugi služi, kako so med seboj druga od druge odvisne. Tukaj se lahko kažejo in izvajajo prirodni zakoni, kakor zakon fiziološke primernosti, zakon harmonije, zakon priličevanja, zakon razvoja itd. Šolski vrt daje obilo materijala pouku v prirodopisu, v šolskem vrtu se seznanijo učenci z mnogimi prirodinami.

Res je, da še ni povsod med občinstvom za šolski vrt tistega zanimanja, kakoršnega bi želeli, zlasti so krajni šolski sveti, katerim se zdi šolski vrt nepotreben in ki menijo, da je škoda za vsak vinar, ki se potrosi za šolski vrt. Ali jaz mislim, če ima učitelj drugače dovolj vpliva na občane svojega šolskega okraja, omehčal bo njih trmo tudi v vprašanji šolskega vrta ter dosegel, da se mu da kos zemljišča, kjer bo napravil šolski vrt, in se mu bo dovolila vsako leto vsotica, ki je potrebna za oskrbovanje vrta. Našel bi lahko slučaje iz naše okolice, kjer tudi ni bilo v občinstvu razuma in zanimanja za šolski vrt, ali učiteljstvo teh krajev je vplivno in požrtvovalno, zdaj imamo tam lepe, med njimi vzgledne vrte z vzornimi drevesnicami. Prvi pogoj — da nam nastanejo šolski vrta tam, kjer jih še sedaj ni, in da se spravijo oni, ki že so, v takšno stanje, v kakoršnem naj bodo, je vplivnost učiteljstva na občinstvo, njegova razumnost za novo ustanovitev (institucijo) in požrtvovalnost za dobro stvar. Kakor malo pa je razuma za šolski vrt med občinstvom, tako živo je zanimanje za šolsko vrtnarstvo pri naših viših šolskih oblastih, okrajnih in deželnih šolskih svetih in visokem naučnem ministerstvu; v dokaz temu mnogi ukazi in mnoge naredbe, tičeče se osnove, naprave in oskrbovanja šolskih vrtov. Istotako pospešujejo šolsko vrtnarsko gospodje deželni in večinoma tudi okrajni šolski nadzorniki.

V sledečih vrstah bom skušal naslikati šolski vrt, kakoršnega zahtevajo strokovnjaki in zahtevajo predpisi naših zapovedujočih šolskih oblastij, da spolnjuje svojo nalogo kot vzgojevalno in učno sredstvo naših ljudskih šol.

Šolski vrt naj bo blizu šole in ako mogoče, ob kakšni večji cesti. Blizu šole zato, da ga učiteljstvo laže nadzoruje, da je mladini bolj pristopen in da učitelj ne zamuja preveč časa, ko vodi učence na vrt in iz vrta. Ob večji cesti naj leži, da mimogredoči vidijo, kako je urejen, kaj v njem raste in kaj se v njem dela, kajti šolski vrt mora občane vspodbujati. Šolskemu vrtu naj bo lega dalje takšna, da ne brijejo prek njega ostri severni in severovzhodni pa mrzli krajevni vetrovi, pihljajo pa naj po njem vetriči in rahle sapice: to pospešuje razvoj vrtnega rastlinstva. Visoki ploti na vetrovni strani torej niso škodljivi, ampak so koristni in potrebni.

Interno in poldnevno solnce naj brez ovire obseva šolski vrt, manj škoduje senca na zahodni strani.

Zemlje mora biti v šolskem vrtu na debelo, živica ne sme biti ne prelehka, ne pretežka, najboljša je peščena ilovka ali pa ilovnata peščenica. Kjer ni takšne, zboljšati se mora vsaj za rastline več zahtevajoče (kartijol, kapus, nekatere cvetice i. dr.) s peskom, oziroma z ilovko.

Solski vrt mora imeti slednjič v obližji vode, kajti brez zamakanja nekatere rastline ne prosperajo. Kjer ni vodnjaka, potoka, ribnika itd. blizu, skoplje naj se na primernem mestu globoka jama, v katero se lovi deževnica ali kapnica. Z vodo iz močvirja se ne sme zamakati, s studenčnico ali vodnjačnico še le potem, ko je stala 24 ur. Zamače se po večerih in jutrih.

Solski vrt naj ne bo premajhen, pa tudi ne prevelik. Najprimerniša velikost mu je 700—1000m². Če je premajhen, se zaradi tesnobe ne da tako urediti, kakor zahtevajo strokovnjaki; ako je prevelik, daje preveč dela, bolje pa nobednega šolskega vrta, nego zanemarjenega in zapuščenega. Kjer je preobširen, naj se presežek odreže ter porabi za drevesnico ali zaseben učiteljev vrt.

Šolski vrt mora biti trdno ograjen. Ograja naj mu bo — o zidu ne govorim, ker je predrag — 2m visok plot iz desek, lat ali plank. Če se pomaže z degetom (terom) ali karbolinejem, še jedenkrat tako dolgo trpi. Žive meje, za katero se še zmirom ogrevajo nekateri šolski vrtnarji, pa ne priporočam. Prvič živa meja dolgo ne zraste, drugič zahteva mnogo skrbi in dela, da se vzgoji in potem ohrani lepa, tretjič ne da nikdar one varnosti kakor dober plot, slednjič se redi v njej škodljiv mrées.

Šolski vrt se mora napraviti po določenem, dobro premišljenem, prav natančnem načrtu, kajti mnoge poprave in mnogi sadeži niso samo za jedno leto, ampak so za ves čas, dokler vrt stoji. Načrt se osnuje in nariše po določeni meri tako, da razdele proti za vrt odločeno zemljišče na večje in manjše oddelke. Poti sami naj bodo ravni, ne zakrivljeni (zakrivljeni so za sprehajališča, pa ne za šolske vrte), le v onem oddelku, ki je odločen, da se nasadi na njem gozdno drevje, smejo se nežno zaviti. Poti, po katerih se le hodi, naj bodo široki $\frac{3}{4}$ —1m, ožji ne smejo biti, drugače stopajo učenci na robe, če so preširoki, zavzemajo preveč prostora. Ako je mogoče, naj se napravi skoz vrt tudi vožen pot, le-ta dobi širokost 2m. Ona oddelka, ki sta se izbrala za drevesnico in kuhinjsko zelenjad, (vsak oddelek naj obseza po $\frac{1}{3}$ vsega vrtnega zemljišča) narišeta se vsa — izjemši 3—4dm širok rob ob potih — kot gredi. Drevesnica se še razdeli s hodnim potom na dve polovici. V druge oddelke zareže se ob potih 3—4dm od roba toliko 1—1 $\frac{1}{2}$ m širokih gred, kolikor jih je treba za razne kulture šolskega vrta. Robi in pa ostali del vsakega oddelka dobodo pozneje trato in po teh delih (ki se niso porabili za grede) razpostavi se gozdno drevje, gozdno grmovje, lepotično grmovje, pritlično drevje, zdravilne in strupene rastline itd. Odloči in zariše se v načrt še prostor za gnojšče, bučelnjak, vrtno uto in dr.

Po tako osnovanem in izdelanem načrtu napravi se šolski vrt. Vrtno zemljišče se na podlagi načrta natanko zmeri in deli se zazuamujejo s kratkimi lesenimi kolci, ki se zabijejo v zemljo. Najprej se naredi v zmerjenem in razdeljenem vrtu poti. Koder drže, odreže in vzdigne se zemlja z lopatami 3dm globoko ter zmeče na jedno stran živica, na druga mrtvica. Živica se porabi, kolikor je treba, za kompost, ostali del pa in mrtvica se razgrneta po vrtnih oddelkih. Na njeno mesto pride na dno nastale jame vsakovrstno kamenje, ostanki starega zidovja, stare opeke, debel prod in druga slična roba. Na to podlago se nasuje drobnega proda, po vrhu pa peska. Poti naredi se takó, da so na sredi vzbočeni. Za poti pridejo v zgradbi vrta na vrsto drugi deli, kakor trata, drevesnica, trsnica, sajenje gozdnega drevja in grmovja, zdravilnih in strupenih rastlin, naprave, s katerimi se privabljajo koristne ptice itd.

1. Trata.

Povsod, koder ne drže poti, ni gred ali sadežev — tudi po ozkih robih, ki ločijo grede od potov — napravi se gosta trata nizkih trav. Površje se navadno zrahlja (če ni

bilo poprej tukaj njive), z grabljami prav gladko zravnata ter poseje s travami: *Poa pratensis* ($\frac{1}{2}$), *Lolium perenne* ($\frac{1}{2}$), *Anthoxanthum odoratum* (pridavek) in z belo deteljo, *Trifolium repens*, ki je tudi samo dodatek mešanici prvih dveh trav.

2. Drevesnica.

Kakor sem že omenil, zavzima drevesnica poprek $\frac{1}{3}$ vsega vrtnega zemljišča. Vsaka izmed polovic, kateri loči ozek pot, razdeli se z jamami v 4 jednake dele tako, da pride na vso drevesnico 8 gred ali oddelkov. Prvi oddelek se jeseni zrigoli na $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ m globoko, ako mogoče pognoji in posadi pomladi z divjaki. Vsi drugi oddelki se pomladi pognoje, navadno zlopatijo ter posejejo ali posade s kakšno poljsko rastlino, recimo krompirjem, fažolom, koruzo, zeljem itd. Prihoduje leto se zrigoli drugi oddelek in posadi pomladi z divjaki, dočim se porabi ostalih 6 oddelkov zopet za kakšno poljsko rastlino. Tako gre naprej; vsako leto se jeseni zrigoli ter pomladi z divjaki posadi nov oddelek, ostali pa dobe kakšno poljsko rastlino. Ko se zrigoli 7. oddelek, je drevje na 1. oddelku godno, da se izkoplje ter vsadi na mesto, kjer bo kedaj rodilo. Kolikor je še pa negodnega (navadno malo), razpostavi in posadi se po drugih, manjše drevje nosečih gredah. Spraznen oddelek se sedaj zopet zrigoli in pognoji ter dve leti s poljšenicami ali zelenjadnicami posaja. Drugo leto pride na vrsto 2., tretje 3., četrto 4. oddelek in tako naprej. Pri takšnem gospodarstvu zmirom dva oddelka v drevesnici mirujeta ter zbirata v novič hranivne tvarine za drevje, s katerim se 3. leto spet vsak posadi. Naglašam še jedenkrat, da je vsak spraznen oddelek na novo zrigoliti ter tisti 2 leti, ko praznuje, gnojiti, drugače zemlja v drevesnici počasi obnemaga in drevje v njej hira.

Gledé na prostor za izrejanje divjakov in podlog za pritikovno drevje omenjam, da se za to lahko od vsake drevesnične polovice odreže na jedni strani $\frac{1}{2}$ —1m širok pas.

3. Domačo trsje.

V krajih, kjer se peča ljudstvo z vinarstvom, gre v šolski vrt nekaj žlahtnih trsov, beline in črnine. Le-tu kažejo se deli trsa, metode vzgojevanja trte, gnojenje, rez, kop, vez in trebljenje, sploh vsa opravila, ki so opravljati po vinogradu v teku jednega leta; pa tudi sovražnike trsa spoznavati in jih zatirati se uče tukaj. Ako mogoče, napravite se naj tudi jedna ali dve brajdi, da na njih vidijo učenci, kako je streči brajdam.

4. Ameriško trsje.

Sedaj, ko grozi od vseh strani vinogradom pogubna trsna uš in ko se je spoznalo, da je zasajanje škodljivcu upirajočih se ameriških trt jedino sredstvo, s katerim se pri nas ohrani vinarstvo, pač ni odveč, da se vzgoji v šolskem vrtu nekaj ameriških trsov. Ti imajo namen, da je učenci in odrasli ljudje spoznajo in da se uče na njih trsje požlahtnjevati. Vrh tega dajo te trte matice vsako leto obilo potaknie. Priporočam te-le vrste: *V. rupestris* (za peščeno zemljo), *V. riparia* (za ilovno zemljo), *V. solonis* (za ilovno z apnom pomešano zemljo), *V. Viala* (za prvotno zemljo); potem Othelo, Noah, Elvira. Prve štiri ne rode nič, služijo samo za podlage; druge tri so direktni producenti.

5. Drevesnica gozdnih dreves.

Tam, kje ni vinoreje, stopi v šolskem vrtu na mesto domačega in ameriškega trsja drevesnica gozdnega drevja. Vzame se nekaj najvažnejših listovcev (hrast, lipa, bukva, gaber, javor, jasen) in takšnih iglavcev (smreka, jelka, mecesen, bor, limba). Gaber, jasen in limba kalijo še le drugo leto, vsa druga semena prvo. Mlada drevesca ostanejo štiri leta v drevesnici, potem se presade v gozd.

6. Zelenjad.

Ta oddelek zajema drugo tretjino (prvo drevesnica) vrtnega zemljišča. Napravi naj se v tistem delu vrta, kateri je vodi najbližje. Grede se jeseni spraznijo, zlopatijo in če mogoče pognoje (gnoje se tudi lahko pomladi.) Pomladi se spravi gnoj pod zemljo in grede se z grabljami prav gladko zravnavajo, potem pa teptaje v $1-1\frac{1}{4}m$ široke oddelke razdele. Po teh oddelkih se nasade karfijol, brokoli, zelje, ovhred, koloraba, čebulj, česen itd., vmes pa solata, ob robih fažol, grah, rajevsko jabolko i. dr. Tu se tudi nasejejo špinača, loboda, kiselica, motovilce, peteržilj, korenje itd. Sadike zeljnic in solat vzgoje se v parnih gredah ali pa na posebnih gredicah. Parna greda je v šolskemu vrtu prav potrebna (ni treba velike), da se vzgoje v njej sadike za rano zelenjad. Če je pa ni mogoče napraviti, odrede se naj zgodnje sadike v sobi v skledicah ali zabojičih, kateri se napolnijo z dobro prstjo, posejejo in postavijo poševno pred okno ter pokrijejo s šipami. Ko dno ozeleni, treba je posode pridno prezračevati.

7. Kuhinjske dišavčnice.

To so dišeče rastline, katere pridajajo jedem, da so bolj okusne. Imenujem: Pehtam (Estragon), majoran, prežuljko (Basilicum), črna meta, (Mentha piperita) krbuljo, štrafulico (Anthriscus), koper (Dill), koprec (Fenchel), janež (Anis), sivko (Lavendel), meliso, španski poper in druge. Tudi čebulj, česen in peteržilj se lahko štejejo semkaj. Te rastline sade in sejejo se naj na posebno gredo.

8. Tehnične rastline.

Tehničnim rastlinam se odloči posebna greda. Spadajo pa v šolski vrt, da jih mladi spozna in se uči, kako jim je streči. Odbero se najvažnejše izmed tistih, ki nam dajejo predivo, olje, barve in se drugače porabijo tehnično. Navedem: hmelj, tobak, peso, tkalsko ščetico, zaflor, kermes, črna malvo (barvnice), solnčnico, repico, mak, bučo (oljnice), lan, konoplje, (predivnici).

9. Poljske rastline.

V šolskem vrtu se naj sejejo in sade takšne poljske rastline (žita, sočivje, krompir, nove vrste pese, korenje, repa, krmilne rastline i. dr.), ki so se drugod dobro obnesle, v tem kraju pa so še neznane. Poskusi ž njimi naj povedo, je-li rastlina za ta kraj ali ne. Na tak način se odpro marsikateri izvrstni kulturni rastlini vrata v dotični kraj. Za to skupino rastlin odloči se posebna greda, ali pa se porabijo za nje počivajoči oddelki drevesnice. Na mirujočih oddelkih drevesnice se tudi lahko poskušajo umetna gnojila, kaže vpliv globokega ali plitvega rahljanja zemlje, setvine metode in drugo.

(Dalje sledi.) (Prof. J. Koprivnik.)

Razstava učil v Mariboru.

(Dalje.)

V. Računstvo in oblikoslovje. Tudi ta oddelek, pri katerem so se tu in tam predočevale popolnoma nove ideje, je razlagal gospod ravnatelj sam. Geometrična telesa niso bila razstavljeni n. pr. samo za zgornjo, ampak tudi za srednjo in celo spodnjo učno stopinjo. Da se na višji učni stopinji zahteva opazovanje geometričnih teles, ni nič posebnega; novo in malokje navadno

utegne biti pa to, da se tudi na najnižji učni stopinji to tirja. Ako se n. pr. v prvem šolskem letu poseže pri računstvu prilično po kocki, ali po kroglici, se nad tem nihče ne bode spodtikal. Ali je pa bogsigavedi kaj drugega, če se pri jednaki priliki namesto kocke pokaže prizma ali katero drugo geometrično telo?! Vsled večkratnega opazovanja in imenovanja teles si bodo otroci

njih obliko in ime ravno tako lahko zapomnili, kakor se to zgodi pri najvsakdannejših rečeh. Na srednji stopnji se začnejo po obliki in imenu že znana telesa bolj natančno opazovati. Otroci morajo najti število in lego ploskev in robov itd. in se pri tem ne privajajo samo k temeljitemu opazovanju, ampak tudi k jasnemu in natančnemu popisovanju, kar gotovo tudi v poznejšem življenju ni brez pomena. Na zgornji stopinji se pa telesa še bolj natančno popišejo in tudi z ozirom na površino in telesno preračunijo. V to svrho so bila kaj praktična pojasnila razstavljena, katera so večinoma napravili pripravniki po navodu gospoda ravnatelja. Tu se je videla *a)* kvadratna deskica, na kateri je bilo $9dm^2$ z rudečimi progami prav jasno predočenih. *b)* $15dm^2$ velika deskica. Pri tem učilu je bila še tudi jedna $1dm^2$ velika in druga $5dm^2$ obsegajoča deskica. Ta deskica, na kateri se je tudi videlo z rudečimi črtami zaznamovanih $5dm^2$, se mora položiti na prej omenjeni pravokotnik trikrat, da otrok na najložji in lahko umevni način spozna, kako se najde ploščina tega in vsakega pravokotnika. *c)* Da je romb gledé na plošče jednak kvadratu z jednako osnovno črto in visokostjo, se je tudi na deskici pokazalo po znanem načinu s trikotom. *d)* Zelo dobro se je počitalo, kako se najde telesnina četristranske prizme, ki je $5dm$ visoka in ima 4×3 , t. j. $12dm$ veliko osnovno ploskev. Predna stran votle prizme se namreč lahko odloči, da se vidi na osnovni ploskvi $12dm^2$ in na notranji strani postranskih ploskev pa z rudečimi črtami zaznamovani dm^2 .

Omenjena geometrična učila so zelo nazorna, in ker se dajo tudi lahko napraviti, ne bode smela brez njih ostati nobedna šola. Omenim samo, da bi gledé na razločnost utegnili boljše biti, ako bi se namesto rujavih deskic rabile bele, na katerih bi se naj z črnimi črtami zaznamovali dm .

V pojasnjevanje ploskvenih mer je bil na belem papirju načrtan $1m^2$ z $100 dm^2$, $1dm^2$ z $100cm^2$, in $1cm^2$ z $100mm^2$. Za telesne mere je pa bil razstavljen znani dm^3 in $1m^3$ sestavljen iz 12 palic. Na tej mizi si videl tudi navadne palice različne dolgosti. Z njimi se otrokom ponazori pojem dolgosti. Da se pa dolgost natančneje spozna, se mora meriti. V ta namen so mere za dolgost, od katerih tudi ni smela na tem mestu meterska palica manjkati. Tudi liter, deciliter in centiliter — vsak je moral oznanjevati svojo svetovno neobhodnost. Da se zamore številna vrsta od 1—100 prav jasno pred-

očiti se lahko poslužujemo Lavtarjevega številnega stroja, kateremu je bilo tukaj odmenjeno častno mesto. Prav dobro nam je tudi ugajalo 30 po Lavtarjevih računskih narejenih tabel. Polovica tabel tiste računске naloge, ki jih mora učence na spodnji učni stopnji znati iz glave, z zneski vred; na drugih 15 tabelah so pa zapisane ravno tiste naloge, pa brez zneska. — Prezirati se ne smejo tudi okrogle deskice, katere so razdeljene na polovice, tretjine, četertine itd. tako, da se lahko zložijo na dva, tri in jednake dele. To nazorilo nam dobro služi pri obravnavanju navadnih drobcov. Izumil ga je učitelj Soršak.

VI. in VII. *Zemljepisje in zgodovina*. Nebst der Naturkunde, dem Gesange u. a. gehört namentlich die Geschichte u. Geographie zu denjenigen Fächern, welche die ideale Seite des Menschen zur Geltung, zu reger Bethätigung zu bringen im Stande sind, welche den Menschen zu klarer Erkenntnis seiner Stellung im Weltall, in der Menschheit, in seinem weiteren und engeren Vaterlande führen können. Prof. Ehrat.

Iz ravno navedenih besed se pač jasno vidi nenavadna odgojevalna moč zgorej omenjenih predmetov. Poglejmo si najprej nazorila za zemljepisni pouk. Tukaj opazimo, da se je s posebno pozornostjo gledalo na domovinoslovje. To pa tudi po vsej pravici. Saj je dovolj znano, da se ves zemljepisni pouk opira na domovinoslovje. Rastavljeno je bilo po sledečem načrtu: 1. Načrt šolske sobe, 2. načrt šolskega poslopja, 3. načrt šolskega kraja, 4. zemljevid šolskega kraja, 5. kulturna skupina, obsegajoča Kozjak, Pohorje, Slov. gorice in Ptujsko polje, 6. zemljevid domače dežele, 7. Avstrijsko-ogerska monarhija, 8. Evropa, 9. planiglobija, 10. Palästina, 11. črno zemeljsko oblo, na katerem se lahko vpričo otrok napravi stopinjska mreža, 12. globus. — Načrte šolskih sob, šolskega poslopja in šolskega kraja so prav natančno, razločno in okusno izdelali sledeči gospodje: Anton Ornik — Lembach, Klenovšek — Jarenina, Lang — Studence, Pučelik — Fram, Grösslinger — Puščava i. v. dr. — Zemljevid mariborskega okraja je napravil gospod Vodušek iz Frama, zemljevid prej omenjene kulturne skupine pa Grubbauer, meščanski učitelj v Mariboru. Oba zemljevida se odlikujeta po okusnem, jasnem in natančnem delu in pressegata mero povprečnosti. Prvo mesto zavzema Grubbauerjevo delo, katero je narejeno po vzgledu Dr. Schöberjevega zemljevida štajerske dežele. Posebne imenitosti je

Algermissenov zemljevid Evrope, kateri predložuje le naj važnejše reči in gledé na velikost in nizko ceno presega vse navadne zemljevide. 12 prej omenjenih učil naj bi vsaka šola imela; priporočiti se pa morajo še tudi sledeča učila: *a)* relief domovinskega kraja, ki ga je napravil Klenovšek iz Jaremne; *b)* relief Lergetporerjev (Prim. let. „Popotnik“ št. 164 str. 11); *c)* relief avstrijsko-ogerske monarhije — izdelal E. Schotte, ki je izdelal tudi *d)* relief Evrope; *e)* glavne oblike zemeljskega površja — Ferd. Hirt; *f)* Krajevid (Tableau) — Emil Letovšek.

Posebno povdarjati se mora Hardtmuthova angleška barvena kreda, s katero se lahko érteži zemljevidov rišejo na tablo in na popir. Takšni érteži imajo bolj živalno podobo, zatorej vzbujajo tudi večje zanimanje, ko pa navadni jednolični obriski. Te krede ne bo smela od sedaj nobedna šola pogrešati. Zelo dopadli so nam ž njo narisani érteži avstrijskih kronovin, kateri so se Adolfu Gajšekju prav dobro posrečili. Dobro misel zadel je tudi nadučitelj Karol Pestevšek, ki je narisal értež alpskih dežel in se pri tem delu tudi oziral na slovensko terminologijo. Žal da je stvar napravil malo v

premajhni meri. Po našem mnenji bi naj bila vsaka alpska dežela vsaj primeroma tako velika, kakor je bil értež koroške dežele, katerega je izdelal Josip Cizel — Lembah. Poleg alpskih dežel se zahtevajo tudi skupine sudetskih, karpatskih in kraških dežel. — Da dobi zemljepisni pouk barvo in življenje, je treba poleg drugih pripomočkov tudi značilnih zemljepisnih podob. Takšne je priredil Adolf Lehmann. Mora se trditi, da so te podobe gledé na odgojevalno vrednost med najboljšimi, kar se pa tiče cene, pa imajo gotovo prvo mesto med vsemi učili jednake vrste.

Tudi za zgodovinski pouk se je izbralo in razstavilo le najboljše in za ljudsko šolo neobhodno potrebno. Videli smo: 1. Umlaufov zemljevid, ki nam služi pri pouku gledé na avstrijsko-ogersko zgodovino; 2. zbirko zgodovinskih in kulturno zgodovinskih Ad. Lehmannovih podob; 3. Beckerjeve podobe iz zgodovine in 4. Habsburžani.

Najvažnejše so se nam dozdevale Lehmannove podobe, katere res zaslužijo, da bi se jim na široko odprla vrata vsake šole. Te podobe niso le značilne in zanimive vsebine, ampak tudi nenavadno lepe vnanje oblike. (Dalje sledi.)

Slovstvo.

Kritični utrinki.

I.

Pred menoj leži IX. zvezek knjižnice družbe sv. Cirila in Metoda z naslovom „Ljubezen do mamice“, povest, spisal Josip Matejev. O priliki pete skupščine naše „Zaveze“ v Mariboru je o tēj knjigi gospod Janko Leban spregovoril sledeče: „Posebno od družbe sv. Cirila in Metoda se nadejam, da nam pošlje v dežel še več tako izbornih knjig, kakor je povest „Ljubezen do mamice“, katero je izdala še pred kratkim. Da, gospoda moja, to je povest, katere sem se jaz tako razveselil, kakor se razveseli otrok prvega zrelega grozda v vinorodnem kraju...“ Tudi naši listi in časopisi omenjajo pohvalno to knjižico.

Junak tē povesti je Peter, sin siromaške vdove iz Belokranjskega. Zapusti svojo rojstno vas ter se poda na učiteljske v Ljubljano. Mati ga ne more gmotno podpirati, tré ga siromaštvo. Dobi štipendijo. Njegov prijatelj Anton zbolí nevarno in Peter mu streže z vso prijateljsko ljubeznijo. Anton umré. Peter si je pri tjem našel

smrtno bolezen, sušico. Revež hira od dne do dne. Zbog tega zaostane v pouku ter mora delati preskušnjo, katera pa se mu ne posreči. Ponoviti mora še jedno leto isti razred. Dopršivši pouk na učiteljski imenovan je bil za učitelja na Groblje. Bolezen se mu shujša. Bliža se mu smrtna ura. Občini Krasje in Groblje se pripravate, ker bi vsaka rada dala Petru grob.

Glavna tendenca tega proizvoda je pobožnost, gotovo temelj pravemu etičnemu značaju, prvi temelj vse vzgoje. Pobožnost bodi vendar zdrava, naravna. Peter je vzor pobožnega učiteljskega, kakoršnega v resnici nikjer ni, ni ga bilo in ga tudi ne bode. V njem najdemo bolno sentimentalnost, nenaravno éustvovanje gledé na njegovo mladost, kar posebno povdarjam. Nikjer pa ne vidimo tiste žive évrstosti, jasne radosti, ki je naravno svojstvo zdrave mladine. Značaj junaka zdi se mi torej neresničen, ker je nenaraven. A naj me nikdo krivo ne umé! Bodimo odločni katoličani v besedi in božje še v dejanji, vzgajajmo tudi tako mladino — ampak, ako osemnajstletni mladenič

zmeraj vzdilujê obrača oči k nebesom, do-
zdeva se nam, da to za tako mladega êlo-
veka ni prava pobožnost.

Prijateljstvo med Petrom in Antonom ni
dovolj utemeljeno. Zakaj sta se prav za
prav tako rada imela? Vsa stvar je tukaj
nekaj zmedena, nejasna. V obêe ne moremo
najti, da sta si bila iskrena, udana pri-
jatelja — vsaj ne pred boleznijo. Anton
je sicer rekel: „Rad imam Petra, ali kako
bom ž njim hodil? On se pripravlja za uêi-
teljski stan, jaz pa hočem biti slikar. Jaz
se moram pogovarjati s takimi, ki so moje
vrste in moje misli.“ Psihologiêne motivacije
popolnoma pogrešam. In vendar je Peter
žrtvoval toliko časa in truda Antonu. Pisatelj
nam slika borbo med prijateljsko ljubeznijo
in ljubeznijo do mamic. Prva nadvlada.
Ako êitamo, kako je Peter ljubil svojo mater
nad vse na zemlji, da je prav za prav samo
iz ljubezni do nje prenašal radovoljno vse
nezgode, zdi se nam nemogoče, neumljivo, ne-
verjetno, da ni obiskal matere vsaj nekaj dnij.

Lepa, zanimiva bila bi vsa ta epizoda,
ako bi jo zgradil pisatelj po naravnih, psi-
hologiênih načelih.

Na 27. strani nam podaje pisatelj do-
godek „Volk in jagnje“. Zelêncec je gotovo
že delj časa sovražil Petra. A nenadoma
pokaže svojo mržnjo brez vsakega povoda.
To je êitatelju neumevno. Tudi tu bi tre-
balo motivacije in sicer kakega konkretnega
povoda, pri katerem je bila Zelênceu pri-
ložnost, da je pokazal svojo sovražnost.

Na 42. strani êitamo, da je profesor
videl bolnega Petra. Gotovo je spoznal, da
se ga je lotila jetika in vendar mu je rekel:
„Uêite se tã dva meseca na poêitnicah, in
ko se vrnete s poêitnic, Vas bodeмо izpra-
šali. Ako bodeτε dobro znali, boste zdelali.“

— Po mojem mnenji je bil tak odgovor
neumljen. Mirù, poêitka naj bi priporoçal
profesor, da popolnoma ozdravi, a ne takega
duševnega napôra. Zdravje je vendar več
vredno.

Trdosrêneje še se nam zdi, kar nam pri-
poveduje pisatelj na 44. strani. Peter namreč
ni prebil preskušnje. Mislimo si namreč, da
bi bil moral vedeti ta izid profesor, ki je
gotovo dobro poznal Petra po njegovih zmož-
nostih in tudi lahko presodil, ali bo Petru
mogoče, da doseže v poêitnicah, kar je za-
mudil. Ako pomislimo: da je bil Peter jeden
najspodobnih in zajedno najpridnih; v
prvem tečajji je dobil celo najboljše sprêe-
valo; ako dalje pomislimo, da bolezen tudi
ni bila taka, da bi mu zmanjšala duševne

sposobnosti in marljivost; saj pravi pisatelj
na 44. strani: „In živel je doma kakor
puščavnik; nihêe ni vedel zanj, nihêe ga
ni videl nikjer; on pa se je uêil, uêil iz
ljubezni do ljube mamic, da bi jim prej
pomagal“; najimenitniša pogoja: zmožnost
in marljivost imel je Peter in — vendar
ni prebil skušnje. V prvi vrsti se zdi tak
izid neverjeten, ker ni utemeljen, v drugi
pa se temu protivi naše êustvo pravičnosti
in êlovekoljubja. Êitatelj je nezadovoljen v
najveçji meri.

Krona neverjetnosti in nenaravnosti pa
je na 66. strani „Çuden prepir“. Pisatelj
pravi: „In tedaj se je priêel prepir, o ka-
koršnem še nisem bral, kolikor se spo-
minjam.“ Res je, gospod pisatelj, jaz še
tudi ne. Çlovek ne vé, ali bi se smejal ali
jezil, ko čita to nenaravno spako.

Ob konci knjige êuti êitatelj obêo neza-
dovoljnost. Zakaj? Peter je šel na uêiteljišêe
zaradi najpožrtvovalniše ljubezni do mamic;
bede in nezgode so mu ovirale pot, a vse
je trpel tiho in voljno, nič mu ni upognilo
jeklenega poguma; kajti jedna misel ga je
vodila povsod, da bo namreč podpora in
sreča zlati svoji matici; a tudi tega ni
mogel doseči v polni meri. Ves razvoj po-
vesti posebno gledê na otroško êustvo za-
lêta drugega koncea. Kažimo mladini zapreke
in ovire tega življenja, kažimo pa tudi konêno
zmago.

Proč pa s tisto mladino neprimerno sen-
timentalnostjo. Ali še té ni dovolj v da-
našnji generaciji? Podajajmo rajši êvrstih,
krepkih kršêansko-katoliških značajev z
jekleno voljo, neustrašljivim pogumom, z
neupogljivo odločnostjo, kjer gre za pravico
in resnico. Çustvovanje v preobilni meri je
prazna, medla, a tudi nevarna hrana.

Sicer pa zahtevamo brezpogojno od pi-
sateljev, ki podajajo knjige za mladino, da
izpolnjavajo pravila in načelo, katere tirja
tehnik povesti. Ne samo, da se epizode
vrstê jedna za drugo, temveč notranja, or-
ganiêna vez mora jih spravljati v tok vse
povesti, v jednoto. Motivacija mora biti psi-
hologiêna, ako hoêe, da je verjetna in na-
ravna. Gledê na to ima ta povestica bistvene
hibe.

Zamolêati pa ne smem, da mi je oblika
v obêe zelo po godu. Gladko teêe beseda.
Upamo, da se gospod pisatelj ne bo ustrašil
naše ocene, temveč da bo priêel drugo delo,
v katerem bomo videli vse prednosti, a no-
bedne slabosti povesti „Ljubezen do mamic“.

Jos. Freuensfeld.

Novosti.

„Slovanska knjižnica.“ Urejuje in izdaja Andr. Gabršček I. smopič: Ratmir. Povest iz češke zgodovine. Spisal Jan Vavra; poslovenil Petrovič. Tiska in zalaga „Goriška tiskarna“, A. Gabršček v Gorici, Gosposka ulica šte. 9. — Radostno pozdravljamo podjetje, s katerim je stopil gosp. A. Gabršček pred slovensko občinstvo. Kakor je čitati v predgovoru, bo naj ta knjižnica „širiteljica prave slovanske vzajemnosti, ki ima glavno oporo v medsebojnem spoznavanju.“ Prinašala bode v ta namen zabavne in poučne spise vseh slovanskih narodov — bodi-si v prevodih ali pa tudi v izvirniku. Smoter knjižnice jo torej že sam po sebi priporoča. — Prvi snopič tega veleznamenitega podjetja nam kaže zanimljivo sliko iz češke zgodovine. „Ratmir“ je jako lepa povest, pisana vseskozi zanimljivo na podlagi dogodkov o smrti Vladislava I. in vladnem nastopu jednega najboljših čeških vladarjev: Soběslava I. Glavna oseba povesti je Ratmir, najboljši prijatelj Soběslavov; v njem nam slika pisatelj vzor zvestega prijatelja in iskrenega rodoljuba, kateremu je ljubezen do domovine prvo vodilo pri vseh dejanjih, kateri žrtvuje dolžnostim do domovine svojo ljubezen. — Prevod se čita gladko, jezik je čist in razun nekaterih neznatnih napak pravilen. — Cena nas je pa z ozirom na

zunanjo opravo presenečila. Kajti prvi zvezek obsega z dodatkom izdajatelja, v katerem nam poda kratko zgodovinsko sliko češkega naroda zlasti časa naše povesti in razpravlja o povesti sami 80 strani v osmerki v lepem razločnem tisku in ta knjiga stane samo 12 kr., gotovo izredno nizka cena, katera pač vsakemu omogoči naročiti si lepo „Slovansko knjižnico“. Izhajala bode vsakih 14 dnij v snopičih po 3 do 5 pol obsežnih. Naročnina za 26 snopičev na leto znaša le 2 gld. 60 kr.; plačevati jo je naprej kajti na naročila brez denarja se izdajatelj ne bo oziral. — Drugi in tretji zvezek sta tudi že izšla, a ker jih še nismo prejeli, tudi ne moremo poročati o njih. — Konečno še jedenkrat prav toplo priporočamo to preimenitno podjetje vsem rodoljubom, zlasti pa učiteljem slovenskim, ki lahko mnogo store, da se knjižnica razširja in vdomači mej narodom.

„Slovensko-nemški Slovar.“ Izdan na troške rajnega knezoškofa ljubljanskega Antona Alojzija Wolfa. Uredil M. Pleteršnik. Sedmi sešitek. V Ljubljani. Založilo in na svetlo dalo knezoškofijstvo. Tiskala Katoliška tiskarna. 1893. — Ta sedmi sešitek obsega tvarino od besede kruhar do besede medčasje.

Društveni vestnik.

Iz Sežane. Naše učit. društvo zborovalo je 5. oktobra v Nabrežini. Vseh udeležencev je bilo 24. Predsednik gosp. M. Kante se je v nagovoru spomnil v slednjem času umrlih dveh zastopnikov okr. šolskega sveta, namreč gosp. Ivana Simčiča, okr. glavarja in č. gosp. Adolf Harmela, dekana v Komnu. V sošalje vstane zbor raz sedeže.

Dalje poroča zboru, da si je steklo naše učiteljstvo zaslug o priliki glavne skupščine sv. Cirila in Metoda v Sežani z vsestranskim sodelovanjem; pozdravlja društvu pristopivšega, nadepolnega, mladega tovariša gosp. Jos. Ravbarja, zakliče z zborom vred prisrčni živeli gosp. D. Sinkovića, okr. šolskemu nadzorniku kot vselej dragemu gostu, ki tako rad zahaja k našim zborovanjem ter z delom in svetom podpira naše društvo.

Izkušeni, staroznani šolnik gosp. Fran Tomšič je nam zopet pokazal nekaj praktičnega iz slovnice,

gospod Bano nas je pa izvrstno zabaval s svojim naravnim, neprisiljenim humorjem, opisujе spomine s pota k zadnji „Zavezini“ skupščini, potem ugloobil nas v razstavo in zborovanje ter nam naslikal vrline profesorjev na mariborskem učiteljski in učiteljstva Štajarskega. Gledé na to, da so paušalije prepikle, sklenilo se je prositi okr. šolski svet za 50 procentni povišek in kolikor mi je znano, rešila se je ta prošnja ugodno. Za „Zavezo“ se je nabralo 6 fl. 58 kr., koji znesek se je doposlal blagajniku. (Vrlo dobro! Ur.)

Iz Krškega. (Vabilo) k zborovanji „Pedagogiškega društva“, ki se bode vršilo dne 16. nov. t. l. ob 10. uri dopoldne v krški šoli z nastopnim vspreedom: 1. Odborovo poročilo o društvenih zadevah. 2. „Nova šolska tabla in klop“, razkaže in pojasni gospod Flor. Rozman. 3. Predlagi.

O d b o r.

Dopisi in druge vesti.

Maribor. K izpitu za učiteljsko usposobljenost, ki se vrši te dni pred tukajšnjo izpraševalno komisijo, oglasilo se je 20 kandidatov in sicer štiri za meščanske, drugi pa za ljudske šole.

Dobili so za pisnjeni izpit ta-le vprašanja:

A. za ljudske šole.

1. Iz Pedagogike: a) Das Beispiel als Erziehungsmittel mit besonderer Rücksicht auf das

Beispiel des Lehrers. *b)* Gesetzliche Bestimmungen über Schulbesucherleichterungen.

2. Slovenski jezik: Vrednost dobre šole.

3. Iz računstva in oblikovlovja. *a)* Ein Haus trägt jährlich 1890 fl. Zins, die Steuern und weitere Ausgaben betragen durchschnittlich 438 fl., wie viel ist das Haus wert, wenn man vom Kaufbetrage 6% Zinsen haben will? — Bei dieser Aufgabe ist in kurzen Worten anzugeben, wie sie in der Schule zu behandeln ist. Der Begriff % wird als bekannt vorausgesetzt: *b)* Wenn sich 2 Stoffe im Preise wie 3 : 5 verhalten und 28 $\frac{1}{2}$ m vom billigen Stoffe 99 fl. 18 kr. kosten, wie theuer sind vom zweiten Stoffe 36 m? *c)* Ein 4 dm hoher Zuckerhut hat an der Grundfläche einen Umfang von 6 dm; wie viel ist er wert, wenn 1 dm³ 1.6 kg wiegt und das Kilogramm 44 kr. kostet?

4. Iz realije: *a)* Nach welchen Gesichtspunkten können die österr. Alpenländer mit der ungarischen Tiefebene verglichen werden? (Slov. slovenski); *b)* Geschichtliche Ereignisse, deren Schauplatz die Steiermark war; *c)* Für die methodische Behandlung der gem. Fledermaus auf der Mittelstufe einer gehobenen Volksschule ist eine Disposition zu entwerfen und es sind zwei Dispositionspunkte daraus in Fragen und Antworten auszuführen (Slov. slovenski).

B. za meščanske šole.

I. Pedagogika. 1. „Der Unterricht sei naturgemäß“. Psychologische Begründung und historische Entwicklung dieses Grundsatzes.

2. Das intellektuelle Gefühl und dessen Pflege. Mit besonderer Rücksichtnahme auf die Lehrgegenstände der vom Candidaten gewählten Fachgruppe.

II. Nemško. Welchen Gebieten der Geschichte und Cultur hat Schiller den Stoff zu seinen Balladen entnommen und welche sittlichen Ideen hat er darin niedergelegt? — Welche dieser Balladen eignen sich besonders für die Bürgerschule und warum?

III. Matematika. 1. Bestimme den wahren Wert des Bruches

$$\frac{x^2 + ax - 2a^2}{2x^2 + ax - 3a^2}$$

für $x = a$.

2. Von 3 Metallstangen enthält

die erste 4 dkg Gold, 8 dkg Silber, 12 dkg Kupfer,
 „ zweite 8 „ „ 10 „ „ 2 „ „
 „ dritte 10 „ „ 6 „ „ 14 „ „

Aus diesen will man durch Legierung eine Mittelstange erhalten, welche 10 dkg Gold, 10 dkg Silber und 11 dkg Kupfer enthält; wie viel Dekagramm muß man von jeder der drei Metallstangen dazu nehmen?

3. Ein Capital von 12.500 fl. ist nach 7 Jahren fällig; es soll durch gleiche am Anfange eines jeden der 7 Jahre zahlbaren Summe getilgt werden. Wie groß sind die Teilzahlungen bei 5% Jahreszins?

4. Die Kante eines regulären Tetraeders ist gleich der Diagonale einer Begrenzungsfläche eines

Würfels. Wie verhält sich die Oberfläche des Würfels zur Oberfläche des Tetraeders?

5. Eine gerade Pyramide, deren Größe die Maßzahl h hat, soll durch zwei zur Grundfläche parallele Schnitte in 3 gleiche Theile getheilt werden. Welche Höhe wird jeder dieser 3 Theile erhalten?

IV. Zemljepisje in zgodovina. A. 1. Wie bestimmt man die Rectascension und die Declination der Sonne?

2. Das Flußgebiet der Drau in physikalischer und cultureller Beziehung. (Mit Skizze.)

3. Die wichtigsten Fundstätten von Kohle, Petroleum, Eisen, Gold, Silber und Salz auf der Erde, (Physikalische und politische Lage derselben, benachbarte Städte).

B. 1. Die colonisatorische Thätigkeit der Phönici-er, Griechen, Deutschen und Engländer. (In kurzer Uebersicht.)

2. Die wichtigsten Bestimmungen des Wiener Congresses; welche Neubildungen oder Grenzänderungen mitteleuropäischer Staaten sind seit 1815 vorgekommen?

V. Oblikoslovje in risanje. A. *a)* 1. Es sind die beiden Projectionen einer Halbkugelschale zu zeichnen, Selbst- und Sohlschatten derselben zu bestimmen und deren Gewicht zu berechnen, wenn für dieselbe folgende Angaben gelten: *a)* Der Radius der äußeren Kugelwand beträgt 6 cm; *b)* die Wandstärke beträgt 1 cm; *c)* das specifische Gewicht ist 9.8; *d)* die Halbkugelschale ruht auf der horizontalen Projectionsebene auf.

2. Ein eiförmiges Ellipsoid, dessen Rotationsachse auf der horizontalen Projectionsebene normal steht, ist in seinen beiden Bildern zu zeichnen und in einem beliebigen Punkt seiner Oberfläche ist in dasselbe eine berührende Ebene zu legen. — Die Achsen des Ellipsoides sind beliebig und ebenso der Punkt der Oberfläche ganz allgemein zu wählen.

b) 1. Ein gerader Kreiskegel ist durch eine beliebige Ebene nach einer Ellipse zu schneiden, ferner ist die Oberfläche und das Volumen des Kegels zu berechnen, wenn für diesen folgende Angaben gelten: *a)* Der Kegel steht mit der Basis auf der horizontalen Projectionsebene auf; *b)* der Radius der Basis beträgt 6 cm; *c)* die Höhe des Kegels ist 8 cm; *d)* $\pi = 3.14$.

2. Ein Oktaeder ist mit einer Geraden zum Schnitte zu bringen, wenn für dasselbe folgende Angaben gelten: *a)* Eine Oktaeder-Diagonale ist 16 cm lang; *b)* eine Oktaederdiagonale steht zur horizontalen Projectionsebene normal; *c)* Eine Oktaeder-Diagonale schließt mit der vertikalen Projectionsebene einen $\angle$ von 30° ein; *d)* die Lage der schneidenden Geraden ist beliebig.

B. 1. Eine Körpergruppe — bestehend aus Doppelkreuz, Hohlcylinder, hohler Halbkugel und Kegelstumpf — ist in Umrissen perspectivisch darzustellen.

2. Ein Gypsmodell — Kralbe — ist schattirt zu zeichnen.

3. Eine Tafelzeichnung im großen Maßstabe nach einer Vorlage ist anzufertigen.

Iz Sežane. Okrajna učit. konferencija za tukajšnji šolski okraj se je vršila 18. oktobra ter trajala od 10. ure zjutraj do 4. popoldne. Na dnevnem redu bili so poleg običajnih točk trije referati.

Prvi „o petji“ s praktičnim poskusom, izvrševal je gosp. K. A. ter dokazoval, da je jedino narodna pesem sposobna za naše šole. Gosp. Anton Leban je govoril v posrednem in neposrednem poku tako dobro, da je bil naprošen objaviti oni spis v jednem naših učiteljskih listov; krona konferenciji pa je bila gospd. Justina Štrukelj, učiteljica v Komnu, poročevalka o ženskih ročnih delih. Izborna sestava, izboren jezik — vse izborni! Živila!

Zastopnikom učiteljstva v okr. šolski svet za prihodnjo šestetno dobo sta bila izvoljena stebra kraškega učiteljstva: gg. Benigar in Kante, je torej bil vspešen predlog nabrežinskega zborovanja. Na zdar!

Zamena nadučiteljskega mesta.

Nadučitelj štirirazrednice v III. plačilnem razredu v trgu ob železnici (10 minut od postaje) želi menjati s kolegom v istem plačilnem razredu. Jako izdaten postranski dohodek daje orglarstvo, namreč 260 glđ. na leto. Razven dobrega stanovanja je tudi vrt za zelenjavo. Šolsko poslopje je novo.

V zameno se želi šola z dobrim stanovanjem in mogočimi postranskimi dohodki. Ponudbe naj se pošiljajo uredništvu „Popotnika“ pod naslovom: „J. K. 10.“

Razpis natečajev.

Št. 2104.
O. š. sv.

Razpis učiteljske službe.

Na dvorazredni ljudski šoli na Raki je popolniti drugo učno mesto z letno plačo 450 glđ.

Prosilci za to službo naj svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potom semkaj vlagajo **do 1. decembra 1893.**

C. kr. okr. š. svet v Krškem, 6. nov. 1893.

Št. 619.

Razpis natečaja.

Na štirirazredni deški ljudski šoli v Brežicah (mesto) umestiti je takoj podučiteljsko mesto z dohodki po III. plačilnem razredu definitivno, eventualno tudi provizorčno.

Prosilci za to mesto naj vložijo svoje prošnje, ki morajo biti opremljene z zrelostnim spričevalom potem z dokazom avstrijskega državljanstva (domovnico) itd. potom predstojnega okrajnega šolskega sveta **do 10. decembra 1893.** pri krajnem šolskem svetu v Brežicah.

Okr. šolski svet v Brežicah, 20. okt. 1893.

Bilo je še nekaj predlogov, izmed kojih je najvažnejši oni gosp. Kanteta, da bi se uvele Lavtarjeve računice; poznamo jih, gorimo za nje, je torej samo ob sebi umevno, da smo glasovali za vpeljevo. Ako še povem, da je pedagogičsko društvo v Krškem pridobilo si 31 udov iz naše srede, mislim, da sem v tem skromnem poročilu objavil vse imenitnejše važnosti iz meseca oktobra, tičoč se našega kroga.

Raznoternosti.

(Nove šolske stavbe) Vrli Račanji in Dobravčani sezidali so si za svoje otroke nova šolska poslopja in sicer prvi dvorazrednico, drugi pa jedno-razrednico. V Račah se je novo poslopje v nedeljo 5. t. m. slovesno blagoslovilo in svojemu namenu izročilo, v Dobravcah pa se zgodi to v nedeljo 12. t. m. in se aktivira tam nova jednorazredna ljudska šola. — Tudi v Ljutomeru je velikansko novo šolsko poslopje dodelano in bode tudi v nedeljo 12. t. m. slovesno blagoslovljeno. — Morebiti poročamo o teh slavnostih še podrobneje.

Razpis.

Št. 1284.

Stedeče učiteljske službe je umestiti takoj definitivna ali tudi začasno, in sicer

a) v Ptujem šolskem okraji:

1. pri Sv. Lovrenci na Dravskem polju jedna učiteljska in jedna podučiteljska služba, IV. plačilni razred;

2. pri Sv. Duhu, poduč. služba, III. plač. razred in prosta izba;

3. v Hajdini, podučit. služba, III. plač. razred in prosta izba;

4. na Ptujski gori, poduč. služba, III. plač. razred in prosta izba;

5. pri Sv. Barbari, podučiteljska služba, IV. plačilni razred in prosta izba;

6. v Cirkoveah, podučit. služba, IV. plač. razred in prosta izba;

b) v Ormožem šolskem okraji:

1. pri Sv. Bolfanku jedna učiteljska in jedna podučiteljska služba, IV. plač. razred, prosta izba;

2. v Središči, podučit. služba, IV. plač. razred, prosta izba.

Prosilci in prosilke naj vložijo svoje redno podprte, zlasti z zrelostnim, oziroma s spričevalom učne vsposobljenosti in z dokazom avstrijskega državljanstva opremljene prošnje potom predstojnega okrajnega šolskega sveta **do 10. decembra t. l.** pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okr. š. svet Ptuj — Ormož, 31. oktobra 1893.

1-2

Predsednik: Scherer s. v.

Vsebina. I. Psihologični listi. (H. Schreiner.) (II.) — II. V. skupščina „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ v Mariboru. (Konec.) — III. Šolski vrt. (I.) (Prof. J. Koprivnik.) — IV. Razstava ničel v Mariboru. (II.) — V. Slovstvo. (Kritični utrinki.) (I.) (J. Freuensfeld.) — (Novosti.) — VI. Društveni vestnik. — VII. Dopisi in druge vesti. — Raznoternosti. — VIII. Natečaji.